

cet Wulstani episcopi jussione incœpisse, cuius orationibus suffultus veraciter credo ad finem usque me perduxisse. Solebat namque inter jucunda adnotationis sue colloquia, quæ nobiscum ut pius pater frequenter habere delectabatur, non quidein me solum expresso nomine, sed cunctos fratres quos forte casus sibi præsentaverat, pigritiæ et desidio arguere, cur nos otio torpentes res præcedenti sive nostro tempore gestas de possessionibus duntaxat ecclesiæ nostræ nollemus litteris commendare, cum nos et plura oculis nostris facta vidissimus, et ipse utpote vir veneranda senectutis et canitiei multa posset recolere quæ plurimorum non erant recondita memoriae. Aiebat etiam non minimum posteritatis nostræ temporibus, si litterali memoriaz commendaretur, huic monasterio evenire posse Deo donante proficuum, sicut e contrario si negligeretur accideret damnum, dum nullus superesset qui memoria recolere posset, aut ei ætati rerum gestarum veritatem vel ordinem narrare nosset. His siquidem abhortationibus plurimum instigatus, ad postremum etiam ejus præcepto constrictus et auctoritate corroboratus, hoc opus aggredi sum exorsus, in jubantis magis orationibus quam in propriis viribus confusus. Erat namque idem reverendissimus pater noster, licet sæcularium rerum minime cupidus, hujus monasterii plurimum studens semper utilitatibus, et ne sua ut quorundam prædecessorum suorum negligentia, commissa sibi ecclesia damnum aliquod posteris temporibus pateretur, pro posse suo præcavebat providus. Unde et scrinium monasterii coram se reserari fecit, diligenterque omnia antiquorum privilegia et testamenta de possessionibus hujus ecclesiæ perscrutatus est, ne forte custodum negligentia putrefacta aut iniquorum avaritia forent distracta. Cumque ex parte ut putaverat reperisset, curavit studiose et putrescentia reparare et que inique distracta fuerunt strenue acquirere, acquisita vero in simul congregare, congregataque in duobus voluminibus studuit ordinare. In uno

A quidem ordinavit omnia primitiva testamenta et privilegia in quibus manifestabatur quomodo vel per quos primo terrarum possessiones huic monasterio datae sint. In altero vero chirographa quibus beatus Oswaldus archiepiscopus, cum adjutorio regis Ædigi, terras injuste a viris potentibus aliquanto tempore possessas ditioni ecclesie attulavit easque regali auctoritate et senotorum consensu et principum patriæ testimonio, data unicuique chirographi cautione, post duorum vel trium hæredum tempora juri ecclesie absque contradictione reddendas, chirographorum etiam exemplaribus in scrinio sanctæ ecclesiæ ob testimonium collocatis suis scriptis successoribus manifestavit. Quibus ordinatis, præcepit cuncta eodem ordine in bibliotheca sanctæ ecclesiæ scribi, quatenus etiamsi ut assolet, contingere quod aliqua negligentia testamentales sedulæ perderentur, earum exemplaria saltem inibi conscripta nullatenus oblivioni traderentur. Hoc quoque juxta velle et imperium suum patrato, præcepit adhuc omnia privilegia et chirographa terrarum quæ proprie ad victimum monachorum pertinent separatim ex his congregari, eaque similiter in duabus voluminibus eodem ordine adunari quod in hoc codicello ejus, ut prædicti, imperio pro modulo meæ parvitatibus, studiosus lector fecisse me animadvertere potest. Deprecor ergo, ut si cui hic parvitalis meæ labor cordi sedet, orationis mercedem mihi peccatori impendere non deneget. Si cui vero displicet, aut superfluum judicat, sciat me non fastidiosis et desidiosis, sed C strenuis et studiosis laborasse, eisque qui pro sanctæ matris ecclesiæ proficuo et augmentatione non solum strenue certare, verum etiam si necesse erit et semetipsos impendere non dubitant, hoc opus sacrasse. Annuat quæso omnipotens Deus, et sanctæ ecclesiæ honor et potestas jugiter crescat et augmentetur ad laudem Domini nostri Iesu Christi qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

ANNO DOMINI MXXVIII.

RADBODUS II TORNACENSIS ET NOVIOMENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA

(Ex *Gallia christiana* nov. edit., tom. IX, col. 993)

Erat Ratbodus Evrardi Tornacensis castellani avunculus, vir scientia et piis moribus apprime laudatus, ad insulas Noviomenses promotus est anno

1068, deditque Eligianis monachis anno sequenti episcopatus sui secundo, altare *de Bethencourt*. Eodem anno interfuit dedicationi ecclesiæ S. Quintini

Belluvacencia. Adfuit similiter, anno 1070, dedicationi basilicæ monasterii Hasnoniensis, et dedicavit ipse basilicam monasterii Aldenburgensis. Eodem anno subscripsit donationi villaे Hertini, factæ monasterio Elmonensi ab Anselmo de Ribodi monte. Anno 1074 subscripsit præcepto Burchardi comitis pro abbatia Corboliensi. Anno 1072 translulit corpus sancti Gerulfi martyris, ex tabulis Trunchiniensis monasterii, et memoriam fidelium defunctorum consecravit in ecclesia Blandiniensi, ex Act. SS. Benedicti tom. III, pag. 59. Anno sequenti transtulit partem reliquiarum S. Bavonis in ecclesia Castelli-Novi. Anno 1075, litigabat cum Willelmo episcopo Traiectensi de villa Brugensi, quam ad restituendam, ut cogeretur, si modo constaret illam esse de jure ecclesiæ Traiectensis, Gregorius VII papa scripsit ad Manassem Remensem archiepiscopum. Eodem anno adfuit concilio Parisiensi, et subscripsit privilegio Philippi regis pro abbatia Trenchoriensis. Anno 1076 adfuit concilio apud S. Medardum Suessionensis habitu, deditque Theodericianis monachis altare villaе Emmes. Anno 1077 subscripsit diplomati regio, quo confirmatur donatio ecclesiae Sancti Symphoriani Aduensis, facta monasterio Floriacensi. Eodem anno cum accusatus esset Sinuonie confessus est Hugo episcopo Diensi ac legato apostolico, Simonianum statim, presentibus Laudunensi et Lingonensi episcopis, ut narrat Hugo ipse epist. ad Gregorium VII papam apud Labbe, tom. X, pag. 364. Res tamen in concilio Pictaviensi anni sequentis delata est ad summum pontificem, ibid. pag. 367. At Gregorius non videtur quidquam definitissime. Sed postea, cum nondum purgatus esse videretur Ratbodus, scripsit Urbanus II ad clerum et populum Noviomensem in hæc verba, ex Vassorio pag. 788 : *Quandiu inquit, apud nos fuit Ratbodus, nemo adversus eum aliquid protulit. Eum igitur ad vos cum gratia nostrâ plenitudine remunrandamus. Si quæ tamen vel de episcopatus introitu, vel aliunde adversus eum querela emerterit, apud Lugdunensem legatum diligenter audiatur. Interca præsul ille adfuit anno 1081 concilio Exoldunensi. Eodem circiter anno Godefridum S. Quintini de Monte monachum, postea Novigentensem abbatem, ac demum Ambianensem episcopum, ordinavit presbyterum. Anno 1083 subscripsit fundationi abbatiæ Ribodimontis. Anno 1084 adfuit concilio Suessionensi. Eodem circiter anno Aldenburgum concessit ad construendum ibidem monasterium. An. 1085 adfuit concilio Compendiensi. Anno 1086 dedit altare Capiaci monachis S. Martini a Campis, subscripsitque litteris Rainaldi archiepiscopi Remensis, ecclesiam Marogilensem donantis monialibus Avenaci.*

A Anno 1087 confirmavit fundationem collegii canonorum Harlebecensem. Eodem anno, episcopatus sui decimo nono, concessit ecclesiam de Bredenai Gervino abbatii Centulensi, et altare de Menin Lotberto abbatii Hasnoniensi. Eodem rursus anno, pridie Nonas Julii, episcopatus sui vicesimo, subscriptis chartæ Roberti marchionis Flandriæ, pro ecclesia Trunchiniensi. Anno 1088 dedit Vincentianis monachis prioratum S. Joannis Baptiste supra Faræ oppidum, ad Isaram amnum positum, necnon capitulo S. Petri Insulensis altare de Chydæ; dedieavique basilicam Elmonensem. Eodem anno translulit prope Ostendam corpus S. Godolevæ, cuius vitam, quam habes apud Surium, Praga Morinensis episcopus ipsi nuncupaverat. Anno 1090, mense Decembri, confirmavit privilegia S. Donatiani Brugensis. Anno 1091 subscripsit chartæ Rainaldi archiepiscopi Remensis, pro Cluniaco. Anno 1092 dedit Odoni Aurelianensi et sociis ejus, ecclesiam Sancti Martini Tornacensis, quæ postea evasit celeberrima ordinis S. Benedicti abbatia. Anno 1093 interfuit concilio Suessionensi adversus Roscelinum hereticum. Eodem anno subscripsit litteris Helinandi episcopi Laudunensis, quibus munificentissimus præsus altaria Theodericianis monachis concessit. Eodem iterum anno dedit ecclesiae Sancti Bertini altare villaе Colmunt, sub personatu perpetuo. Anno 1094 ecclesiam S. Mariæ Brugensis dedit sanctimonialibus; quæ donatio effectu caruit. An. 1095 subscripsit concilio apud montem Sancte Marie celestis. Eodem anno confirmavit donationem villaе Alanæ factam a Roberto Perone principe, monasterio Sancti Quintini de Monte; subscripsit litteris Philippi regis, fundationem abbatis Novigentii confirmantis, et interfuit concilio Placentino. Anno 1096, una cum Hugone Suessionensi et aliis episcopis provincie Remensis, manus imposuit Manassi II electo in archiepiscopum Remensem. Eodem anno subscripsit litteris donationis cuiusdam factæ monasterio Aquincino. Obiit Brugis repente fato, die Dominica infra octavam Epiphaniorum; anno 1097, id est 1098, Simonie criminis, cujus insimulabatur, nondum ad plenum purgatus, sepultusque est Tornaci in basilica Sanctæ Mariæ. Dederal ei Philippus rex castrum Carisiacum in pago Suessionico *perpetualiter possidendum*, litteris quas legens in libro De re diplomatica, pag. 264. Mortem ejus describit Herinnanus libro De restauratione abbatis Sancti Martini Tornacensis, in Spicileg. tom. II, pagg. 433 et 436. Plurima scripsit quæ perire. Habemus sermonem ejus de Annuntiatione B. Mariae, et Vitam S. Medardi.

NOTITIA LITTERARIA.

(*Histoire littéraire de la France*, tom VIII, pag. 457.)

A peine jusqu'ici quelque bibliographe a-t-il fait mention de notre prélat dans le catalogue de ses écrivains. Il méritait cependant à juste titre de n'y être pas oublié; et l'on en va juger par l'énumération de ses écrits.

1° Il y a de lui une Vie de saint Médard, évêque de Noyon et de Tournai, l'un de ses prédécesseurs au vi^e siècle. Fortunat, qui vivait peu de temps après, avait déjà travaillé sur ce sujet, mais sans y réussir. Au bout de trois cents ans, un moine anonyme de l'abbaye de Saint-Médard, à Soissons, tâcha de suppléer à ce qui manquait à cette première histoire, et ne fut pas plus heureux. Radbod entreprit à son tour d'écrire la même histoire. Mais, il faut

D l'avouer, il n'eut guère un meilleur succès, et son œuvre laisse beaucoup à désirer, quoiqu'il soit prolix de ce que les deux autres écrivains avaient dit avant lui. Le fonds de son écrit est pris principalement à celui de l'anonyme, qu'il a remanié à sa façon, et auquel il a ajouté diverses circonstances de l'épiscopat du saint, et quelques traits de ses vertus qui ne se lisent pas dans les deux autres.

L'écrit de Radbod eut dans la suite le même sort que celui de l'anonyme. Un quatrième écrivain s'en servit pour en composer un nouveau assorti à son génie et à son dessein. Il n'a fait qu'y ajouter et en retrancher ce que bon lui a semblé, sans s'apercevoir que ce qu'il oubliait valait mieux que ses nou-